

2. Кройтор А. В. Ідеологічні особливості партійної палітри сучасної України: аналіз програм вітчизняних парламентських партій [Електронний ресурс] / А. В. Кройтор // S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://space.onua.edu.ua/index.php/space/issue/view/11>.
3. Пехник А. В. Актуалізація дослідження політичних ризиків в сучасних політичних процесах [Електронний ресурс] / А. В. Пехник – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/Artem/Downloads/208-Текст%20статті-646-1-10-20200224.pdf>.
4. Програма політичної партії «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина». [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ba.org.ua/programm/>.
5. Програма політичної партії «Голос». [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://goloszmin.org/storage/app/media/files/Program.pdf>.
6. Програма політичної партії «Європейська Солідарність». [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://goloszmin.org/storage/app/media/files/Program.pdf>.
7. Програма політичної партії «Опозиційна платформа – «За життя» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zagittya.com.ua/ua/page/programma.html>.
8. Програма політичної партії «Слуга народу». [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: URL: <https://sluga-narodu.com/>.

Ключові слова: партійні ідеології, партії, медіатизація політики, демократизація, ідеологічна індоктринація, програма партії.

Ключевые слова: партийные идеологии, партии, медиатизация политики, демократизация, идеологическая индоктринация, программа партии.

Key words: party ideologies, parties, political mediation, democratization, ideological indoctrination, party program.

КРУЧЕК ОЛЕКСАНДР АЛІКОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного, адміністративного
та міжнародного права
Київського інституту інтелектуальної власності та права,
кандидат історичних наук, доцент*

ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Як показують соціологічні дослідження, абсолютна більшість населення України пріоритетними джерелами політичної інформації називають телебачення і пресу. ЗМІ не лише впливають на інтереси та потреби особистості, але й формують мотивацію до конкретної політичної поведінки, яка сприймається громадянами як власна. ЗМІ ви-

ступують засобами впливу на зміни ціннісних орієнтацій, зразків поведінки, соціокультурних ідентичностей, політичної свідомості, яка є важливим чинником формування державних засад, адже політична свідомість є важливою складовою процесу функціонування соціально-політичної системи та виступає активним фактором політики, передусім через те, що вона здатна випереджувати практику та прогнозувати політичні процеси.

Слід відзначити, що засоби масової інформації здатні забезпечити як позитивний, так і негативний вплив на політичну свідомість громадян. Позитивний вплив відображається у вихованні патріотизму суспільства, підтриманні культурних цінностей, донесенні правдивої та значимої інформації, формуванні політичної орієнтації тощо. До негативних наслідків впливу ЗМІ можна віднести: подання брехливої та провокаційної інформації, що провокує суспільні настрої на безпідставну агресію; пропаганда, маніпуляція громадською свідомістю, що обмежує свободу вибору, навіювання певних ідеологій; денаціоналізація, деморалізація суспільства [2].

Такі впливи реалізуються у ЗМІ за допомогою сукупності методів, а саме: методу переконання; методу координації, методу прикладу; методу заохочення, підтримки, стимулювання; методу осуду тощо.

Метод переконання у системі ЗМІ спрямовано на формування та зміну поглядів, думок, настанов головним чином на основі раціонального, інтелектуального пояснення причинно-наслідкових зв'язків між явищами дійсності, їх співвідношення з цінностями, нормами. Головною умовою успішного використання методу переконання є авторитет суб'єкта впливу – тобто безпосередній авторитет ЗМІ серед споживачів інформації. Основними способами впливу даного методу є наведення аргументів, заперечення, повідомлення нової інформації, інформування про можливі негативні наслідки поведінки тощо. Слід також відзначити, що позитивна інформація має більший вплив на переконання особи ніж негативна.

Метод координації базується на визначенні місця та ролі кожного структурного елемента масово-інформаційної системи, встановленні необхідних співвідношень та підтримання певних пропорцій, конфігурацій між методами, формами, засобами впливу на особистість. Отже, координація є певною узгодженістю, взаємодією компонентів цілого, що забезпечує динамічну рівновагу системи ЗМІ. Кожен із ЗМІ має свій масштаб відображення дійсності, свою глибину висвітлення проблеми, актуальної теми. Так, багатотиражна газета виконує переважно інформативну функцію, тоді як місцева – аналітичну.

Метод прикладу передбачає вплив на політичну свідомість через використання публікацій та передач, які відображають важливість, складність, суперечливість політичної діяльності, висвітлення діяльності політичних діячів тощо.

Сутність методу заохочення, підтримки, стимулювання полягає у використанні засобів спрямованих на стимулювання політичної активності громадян.

В цілому, обрання способу впливу ЗМІ залежить від форми подання інформації та засобів, якими вона здійснюється. Сукупність способів, методів та форм прямої та опосередкованої інформаційної дії ЗМІ, спрямованої на задоволення інформаційних потреб та формування стереотипів поведінки, складає механізм впливу ЗМІ на формування політичної свідомості громадян України [1].

Впливи ЗМІ на аудиторію можуть забезпечуватись за рахунок широкого використання маркетингових технологій в усіх сферах, починаючи від соціальної реклами і закінчуючи політичною агітацією. Все це робить їх ефективним інструментом формування громадської думки, у тому числі засобом для маніпуляцій. При цьому слід зауважити, що в країні взагалі відсутнє правове регулювання убезпечення свідомості населення від негативних медіа-впливів: жодної стратегії, жодного нормативного акту, який би прямо гарантував захист свідомості населення від впливу медіа в країні немає.

Не зважаючи на те, що вітчизняне законодавство орієнтоване на забезпечення діяльності ЗМІ, влада нехтує забезпеченням безпеки свідомості населення від негативних медіа-впливів. Законодавство України не передбачає критеріїв недопустимості негативних впливів на свідомість користувачів, навіть не висуває критеріїв таких впливів, не оцінює їх як негативні чи позитивні.

Забезпечення ефективної моделі впливу ЗМІ на політичну свідомість громадян можливе за умов: рівноправного обміну інформацією між політичною системою та громадянським суспільством; повнотою і достовірністю інформації; відповідністю інформації до основних цінностей суспільства; орієнтацією інформації на забезпечення основних прав і громадянських свобод людини; наявністю повноцінного обміну інформацією між управлінською елітою й основною масою населення [3].

Важливою умовою формування в Україні цілісного національного інформаційно-культурного простору має стати реалізація виваженої державної інформаційної політики, яка б створювала необхідні умови для повноцінного функціонування у суспільстві вітчизняних ЗМІ як важливого чинника формування і зміцнення національної свідомості громадян.

Основними напрямками державної інформаційної політики мають бути законодавчий і адміністративний захист національних ресурсів і національного інформаційного простору, організаційне поліпшення управління інформаційними ресурсами держави [4].

Першочерговим завданням державної інформаційної політики у контексті підвищення впливу ЗМІ на формування національної свідомості, на нашу думку, мають бути вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази, що регулює відносини в інформаційній сфері, розробка і прийняття Інформаційного Кодексу України.

Держава через систему відповідних нормативно-правових важелів зможе забезпечити протидію зовнішнім інформаційним впливам, мінімізувати процеси зросійщення, американізації українського інформаційного простору; захистити заради національних інтересів духовно-культурне, морально-психологічне здоров'я українського суспільства.

Розробка дієвої системи контролю за дотриманням іноземними ЗМІ мовного та інформаційного законодавства України сприятиме забезпеченню інформаційної безпеки держави.

Доцільно провести перереєстрацію усіх ЗМІ, що функціонують у суспільстві, заборонити ті, що ведуть антиукраїнську політику, підривають духовність української нації та безпеку Української держави, розпалюють міжнаціональну ворожнечу. Органи державної влади мають посилити контроль за дотриманням положень чинного законодавства щодо мовного режиму ЗМІ та квоти національного продукту на телебаченні та у кінопрокаті.

Важливим є завдання забезпечення й національно-державницької змістовності теле- та радіопростору на всій території України і, в першу чергу, запровадження системи суспільного мовлення, вдосконалення правової бази, що регулює його діяльність, і програм, які були б спрямовані на формування у громадян України державницького мислення, національної свідомості, почуття патріотизму, сприяли утвердженню громадянського порозуміння і злагоди, утвердженню української мови і культури. Держава має надати фінансову підтримку загальноукраїнським освітнім, виховним, культурним, науковим та іншим програмам у ЗМІ, спрямованим на зміцнення української національної свідомості.

Список використаної літератури:

1. Гриценко, О.М. Преса і політика: динаміка і кореляція / О.М. Гриценко, В.І. Шкляр // Преса і політика: проблеми, концепції, досвід. – К. : Київ. нац. ун-т ім.Тараса Шевченка, 2000. – С. 5-11, 23-29, 45-55.
2. Карлова В. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>
3. Матвієнків С. Мас-медіа і демократизація сучасного суспільства / С. Матвієнків // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія, Соціологія, Філософія. – Ужгород: СМП «Вісник Карпат», 2005. – Вип. 2. – 257 с.
4. Ткачук В. Інформаційний вплив на політичну свідомість в умовах глобалізації / В. Ткачук // Socialscience: Український науковий журнал: Університет «Україна», Всеукраїнська асоціація політичних наук (ВАПН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www. Socialscience.com.ua/jornal_content/411/political_psychology](http://www.Socialscience.com.ua/jornal_content/411/political_psychology)

Ключові слова: політична свідомість, ЗМІ, громадська думка, канали інформації, маніпулювання.

Ключевые слова: политическое сознание, СМИ, общественная мысль, каналы информации, манипуляция.

Key words: political consciousness, mass media, public opinion, information channels, manipulation.